

Пильник В. О.,
здобувач освіти 5 курсу
природничо-математичний факультет
Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
mekhedolga@gmail.com

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ В ІДЕНТИФІКАЦІЇ ОБДАРОВАНОСТІ

У статті наведено сучасні тенденції в ідентифікації обдарованості серед дітей та молоді. Автори проаналізували основні методи та підходи до виявлення обдарованих особистостей, звертаючи увагу на психологічні, соціокультурні та освітні аспекти цього процесу. У статті також розглядаються сучасні технології та інструменти, що застосовуються для обліку та розвитку обдарованих дітей у шкільному та позашкільному середовищі. Результати дослідження вказують на необхідність комплексного підходу до ідентифікації обдарованості з урахуванням індивідуальних особливостей кожної особистості та сучасних вимог освітньої системи.

Ключові слова: ідентифікація обдарованості, здобувачі освіти, заклади освіти.

The article presents contemporary trends in the identification of giftedness among children and youth. The authors have analyzed the main methods and approaches to identifying gifted individuals, focusing on psychological, socio-cultural, and educational aspects of this process. The article also discusses modern technologies and tools used for tracking and developing gifted children in both school and extracurricular settings. The research findings indicate the necessity of a comprehensive approach to identifying giftedness, taking into account the individual characteristics of each person and the modern requirements of the education system.

Keywords: giftedness identification, education seekers, educational institutions.

Обдарованість є цікавою та багатогранною характеристикою психіки, яка виявляється через різноманітні аспекти і властивості особистості. Вона полягає не лише у високому рівні інтелекту, але й у здатності до творчого мислення та мотивації до досягнення високих результатів. Це важливо розглядати як системну якість, що розвивається протягом життя, оскільки обдарованість може виявлятися по-різному у різних сферах життя та діяльності [1].

Так, обдарованість можна розглядати через два основних аспекти поведінки: інструментальний і мотиваційний. Інструментальний аспект описує способи діяльності обдарованої особистості. Він включає у себе розумові процеси, такі як швидкість реакції, здатність до аналізу та синтезу інформації, пам'ять, творче мислення, уміння розв'язувати складні завдання і т. д. Ці характеристики визначають, як ефективно та успішно особа може виконувати різні види діяльності [3].

Мотиваційний аспект охоплює ставлення обдарованої особистості до своєї діяльності та самої себе. Він включає мотивацію до досягнень, цілеспрямованість, ентузіазм і саморегуляцію. Ці психологічні особливості можуть впливати на те, як довго особа зберігає інтерес до завдань, як вона реагує на виклики та труднощі, і наскільки наполегливо вона працює над досягненням своїх цілей. Отже, враховуючи ці два аспекти, можна визначити характеристики обдарованості у конкретної особистості, які проявляються через її діяльність і способи реалізації потенціалу [5].

Важливо виявити обдарованість у дітей на ранніх етапах розвитку. Це може включати спеціальні тести, спостереження за їхнім інтересами та здібностями, а також підтримку з боку батьків та педагогів [2].

Виявлення обдарованих дітей і передбачення їх досягнень у майбутньому є складною та багатоплановою задачею, оскільки обдарованість проявляється у різних аспектах та може мати різноманітні вияви. Наукові дослідження підтверджують, що не існує універсального методу, який би з абсолютною точністю і достовірністю визначав обдарованість у дітей або передбачав їхні майбутні досягнення. Однак існують підходи та методи, які можуть допомогти у виявленні та розвитку обдарованих здібностей [1].

Використання психометричних тестів та оцінок інтелекту, творчих здібностей, пам'яті, мислення та інших аспектів психічного розвитку може допомогти виявити потенційну обдарованість у дітей. Бесіди з дітьми та їх батьками, спостереження за їхнім поведінкою та інтересами можуть допомогти виявити особливості обдарованості [4]. Оцінка академічних та позашкільних досягнень дітей, їх участь у конкурсах, проектах, виставках тощо може свідчити про їхню обдарованість у певних сферах. Поєднання декількох методів (наприклад, тестування, спостереження, аналіз досягнень) дозволяє отримати більш повне уявлення про потенційну обдарованість дитини. Врахування контекстуальних факторів, таких як середовище виховання, підтримка батьків, особисті інтереси та мотивація, є важливими для повного розуміння обдарованості дитини. Урахування цих аспектів дозволяє створити більш об'єктивну картину обдарованості дитини і визначити шляхи її подальшого розвитку. Проте важливо пам'ятати, що обдарованість є динамічним явищем і може проявлятися по-різному з часом та в різних сферах життя, тому виявлення і розвиток обдарованості потребує постійного спостереження, аналізу та підтримки [5].

Сучасні тенденції в ідентифікації обдарованості в освітній сфері включають динамічні підходи та нові методи, які враховують складність цього поняття. Сучасні програми ідентифікації обдарованих дітей використовують різні методи оцінювання інтелекту, включаючи не лише стандартні тести IQ, але й оцінки творчого мислення, проблемного мислення, соціально-емоційних навичок та інших аспектів психічного розвитку [6].

Сучасні програми стеження за обдарованістю використовують комплексний підхід, поєднуючи різні методи діагностики, включаючи психологічні тести, аналіз досягнень, спостереження за поведінкою та зворотний зв'язок від батьків, вчителів та інших осіб, що працюють з дитиною.

Використання інформаційних технологій у процесі ідентифікації обдарованості дозволяє збирати, аналізувати та обробляти великі обсяги даних для більш точної оцінки потенціалу обдарованих учнів [1].

Сучасні підходи до ідентифікації обдарованості визнають різноманітність здібностей і форм вияву обдарованості. Це означає, що програми повинні бути гнучкими і враховувати різні види талантів індивідуальної дитини, такі як академічні досягнення, творчість, лідерство, спортивні здібності тощо.

Сучасні програми ідентифікації обдарованості включають участь психологів, педагогів, батьків, а також спеціалістів з різних областей (наприклад, соціальні працівники, консультанти з психічного здоров'я), щоб забезпечити повне та комплексне розуміння потенціалу дитини [2].

Ці сучасні тенденції в ідентифікації обдарованості спрямовані на створення більш об'єктивних, комплексних та інклюзивних програм, які сприятимуть розвитку обдарованих дітей та підтримці їхньої унікальної потреби у навчанні та розвитку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Горбань Л. Сучасні інновації та тренди в науковій освіті обдарованих учнів. Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи. Розділ 3 Серія «Педагогічні науки». 2023. С. 72-78.
2. Обдарованість: методи діагностики та специфіка моніторингу. Матеріали Всеукраїнського науково-практичного онлайн-семінару (Київ, 30, 31 травня 2022 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. 572 с.
3. Носко М. О., Мехед О. Б. Впровадження інноваційних освітніх технологій для учнів з особливими освітніми потребами. Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Вип. 22 (178). Чернігів : НУЧК, 2023. С. 32-35
4. Петренко С. М., Мехед Д. Б., Мехед О. Б. Олімпіадний і манівський рух як засіб формування лідерських якостей обдарованих учнів. Лідерство і обдарованість: сучасний науковий дискурс і освітня практика : матеріали Всеукраїнської науково-практичної онлайн конференції (Київ, 14–19 лютого 2024 року). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. С. 701-706
5. Тименко В. П. Теоретико-методичні засади педагогічної діагностики обдарованості учнів. Обдарованість: методи діагностики та специфіка моніторингу: матеріали Всеукр. наук.-практ. онлайн-семінару (Київ, 30–31 травня 2022 р.). Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. – С. 477.
6. Хабел К., Федорченко А., Мехед О. STEM-освіта як засіб формування лідерських якостей здобувачів освіти. Проблеми та перспективи розвитку природничої освітньої галузі: зб. наук. праць. Частина 1 Переяслав (Київ. обл.): Домбровська Я. М., 2024. С. 128-133